

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

in decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

VIII. Vtrum malitia peccati sit infinita?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

Quæst. VIII. Vtrum malitia peccati, &c. 219

potentia absoluta potuerit auferre peccatum tam originale, quam quoduis personale, absque interuentione Christi Domini, & meritum eius, de quo dubitandum nullatenus est; congruentius tamen, & rerum naturis absolute accommodatum fuit, ut non nisi per Christi merita tantum, ac tam sublime beneficium exhiberet; quod docet August. 13. de Trinit. cap. 10. initio, dicens: *Modum alium nostræ liberationis Deo non defuisse, cuius potestate cuncta equaliter subiacent; sed sananda nostræ miserie conuenientioremodum alium non fuisse, nec esse oportuisse.* Quo genere locutionis significare solet Augustinus necessitatem naturalem vnius rei ad aliam.

Ad 1. Necessitas naturalis interponendi causas secundas efficientes, & materiales pro aliquibus effectibus, & formis producendis, nunquam fundatur in insufficiencia virtutis diuinæ, sed in natura effectuum, & formarum; quatenus talis effectus ex sua natura est participatiuus, & manifestatiuus virtutis à Deo communicatæ tali causæ secundæ, ut fumus ignis, & sublunaria cælestium: atque talis forma est similiter perfectiua talis subiecti, ut calor ignis, & dona supernaturalia naturæ rationalis. Necessitas igitur incarnationis, ad ablationem peccati, non est ex defectu virtutis in Deo independentem ab Incarnatione; sed quia ablatio peccati est donum supernaturale purè creatum; atque omne tale donum est participatiuum, & manifestatiuum virtutis præexistentis in Christo, aut ad eius perfectionem ordinatum. Itaque Deus potuisset æquè facile auferre peccatum absque Incarnatione, sed non modo conaturali.

Ad 2. Iniuria illata Deo hoc inter alia differt ab aliis iniuriis, ut non Deo, sed iniurianti noceat. Nocet verò priuando eum gratia gratum faciente, quæ non humanarum virium, sed diuinæ potestatis est opus. Quare ut aliæ iniuriæ auferantur per solum opus iniuriantis, rependendo bonum ablatum iniuriato; iniuria tamen, quæ aduersus Deum committitur, non nisi Deo præoperante auferri potest.

Ad 3. Ut forma immediatè exclusiua mali non necessariò debeat præeminere bonitate sua malitiæ præexistenti, debet certè præeminere causa eam formam inducens; quia debet aduersus vim mali præualere. Christus autem est causa inductiua gratiæ, per quam immediatè excluditur peccatum.

Ad 4. Non solum is diligere dicitur, qui alium prosequitur amore amicitiae, de cuius ratione est mutua redamatio; sed etiam qui operatur ad inductiorem amicitiae ea præstando, per quæ inimicitia abolitur, & amicitia stabiliri possit. Atque hoc modo dilexit Deus peccatores per decretum Incarnationis, nondum deposita penitus offensione, nec condonato peccato, sed posita existentia Christi, qui est causa sufficiens, per quam ad condonationem peccati, & stabilimentum mutuae amicitiae perueniri possit. *Commendat enim, ut ait Apostolus 3. ad Roman. 8. Charitatem suam Deus in nobis: quoniam cum adhuc peccatores essemus (hoc est in sensu composito peccati & offensionis) Christus pro nobis mortuus est. Multo magis iustificati nunc (scilicet formaliter, & non tantum causaliter) in sanguine ipsius salui erimus ab ira per ipsum.* Non igitur condonatio condonationem peccati, & offensa; sed causa effectum condonationis, & initium amicitiae consummatione eius antecessit.

QVÆSTIO VIII.

Vtrum malitia peccati sit infinita?

Videtur esse simpliciter infinita. 1. in ratione offensa. Quia quodlibet peccatum lethale ha-

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

bet rationem offensa respectu Dei. Ratio autem offensa crescit cum proportionem ad dignitatem offensa, & vilitatem offendentis, ut docet Aristot. 5. Ethic. c. 5. Immo, ut quibusdam videtur, ea dignitas, & vilitas, vel saltem altera offensa intrinsecè constituit. Ergo quando dignitas offensa est infinita, ut est dignitas Dei, & vilitas offendentis est itidem infinita, uti est vilitas cuiusvis creaturæ comparatæ, cum Deo, ratio offensa euadet infinita. Quam in rem est satis nota vulgaris calculatio deducens sensum comparisonem ab infimo termino usque ad infinitum, & inde concludens infinitudinem in termino comparato.

2. In ratione demeriti. Quia pena, quam meretur peccatum lethale, est simpliciter infinita, tum quia est æterna, atque quæque quælibet pena æterna est simpliciter infinita; utpotè æquiualens infinitæ intensiōi pœnæ duranti ad tempus, sicut æquiualeat pœnæ, ut duo duranti per horam pœnæ, ut vnum durans per duas horas: Tum quia nullam pœnam infligere potest diuina potentia, quæ superet dignitatem peccati; immò quæ infra illam non sit. Quia de causa communiter dicitur Deum punire citra condignum, & misericorditer, nec oppositum contingere posse; atque demeritum insuperabile, immò & inadæquabile per potentiam punitiuam infinitam oportet esse infinitum: Tum quia peccatum lethale priuat peccantem summo, & infinito bono, quod est Deus; atque quantitas mali, ac demeriti pensatur ex quantitate boni, quo priuat. Tum demum quia peccator est dignus annihilatione sui, atque annihilatione est malum infinitum, utpotè transferens ad statum nocuum distantem infinitè ab statu bono existentia; cuiusmodi argumento probari solet creationem esse supra omnem actiuitatem finitam. Demeritum autem inductiuum pœnæ infinitæ non potest non esse infinitum, cum causa adæquata præsertim æquiuoca non possit esse minor suo effectui.

3. In ratione iniustitiæ. Quia peccator infert Deo affectiue infinitum malum, priuando ipsum infinito suo bono; Priuat enim illum ratione vltimi finis, id est, toto suo esse, dum collocat, quantum est ex se, vltimum suum finem in creatura. Neque verò peruersitas affectus, & magnitudo malitiæ eius pendet ab euentu: eadem enim est malitia, & iniustitia affectus, siue sequatur, siue non sequatur malum quod intèdit.

4. In ratione ineligibilis. Habet enim peccatum ineligibilitatem infinitam, quatenus nequit prudenter eligi pro vilo, seu malo vitando, seu bono acquirendo; tametsi per possibile, vel impossibile supponatur esse infinitum, quod vitandum, aut acquirendum esset commissio peccato. Infinita autem ineligibilitas est proprietas fundata in infinito malo.

5. In ratione incompensabilis. Quia vt exhibetur compensatio æqualis pro peccato, opus fuit satisfactione Christi, quæ est simpliciter infinita. Infinitum autem est, cui nihil infra infinitum æquale est.

Art. 1. Resp. Malum est oppositum bono debito, & in priuatione boni consistit; idèoque quantitas mali mensuratur ex quantitate boni, quo priuat. Nam ut dicit Arist. 8. Ethic. c. 2. *Sicut bono opponitur malum, ita optimo opponitur pessimum*, & sic de cæteris intermediis proportionaliter. Inter ea verò, quæ eodem bono priuant, illud est deterius, quod magis eo priuat; pessimum, quod eodem summe priuat; & siquidem possibile fuerit, ut priuet infinitè, erit consequenter malum infinitum. Priuare autem magis, vel minus tripliciter contingit ex parte boni terminantis priuationem & toridem modis ex parte ipsius priuationis.

Art. 2. Ex parte quidem boni. Primò, quia auferuntur plures gradus ipsius secundum se, aut communicationis ad subiectum quod priuatur. Secundo quia bo-

T 2 finit

num, aut communicatio ſunt magis ſua ipſius, qui priuatur, magisque debita eidem. Tertiò quia aufer-
tur pro tempore longiori. Ratione ablationis plu-
rium graduum boni ſecundum ſe, ſunt deteriores
aquæ quatuor gradus caloris, quàm duo: quia per
quatuor priuatur pluribus gradibus frigoris ſibi de-
biti, quàm per duos. Et ſimiliter homini quatuor
gradus ſollicitudinis circa temporalia ſunt deteriores
quàm duo: Quia per quatuor impeditur à pluribus
gradibus communicationis Dei conſiſtentis in co-
gnitione, & amore ipſius, quàm per duos. Ratione
maioris debiti, aut ſuitatis, eſt deterior priuatio boni
habiti reiſa, aut pleno dominio, quàm habiti ſpe-
tantum, aut iure feudali, vel uſuſuſu. Ratione lon-
gioris durationis eſt deterius peccatum lethale, quàm
ueniale: quia hoc pro tempore determinato, illud
ſine fine priuat beatitudine.

Art. 3. Similiter ex parte priuationis augetur ma-
litiæ. Primò quia bonum in quo proxime fundatur
priuatio, eſt maius ſecundum ſpeciem, aut intentio-
nem, vel alias circumſtantias. Eo namque ipſo agens
inductum mali difficilius ceſſat à nocendo, propter
maiorẽ inclinationem, & adheſionem ad maius
bonum. Qua de cauſa inter voluptates illicitas, ea-
rum proſecutio, cæteris paribus, eſt deterior, ac no-
centior, quæ ſunt maiores. Secundò quia magis
communicatur ſubiecto. Qua de cauſa deterius eſt
palato priuari perceptione cibi dulcis per cibi amari
perceptionem, aquæ priuari frigore per calorem ſibi
inhærentem; & intellectui priuari cognitione uera
per errorem; quàm ſi priuentur bono ſibi conna-
turali per aliquid purè intrinſecum incompoſſibile
per ſe immediatè cum tali bono. Tertiò quia reddi-
tur difficilior regressus in bonum, quo priuatur ſub-
iectum, ex quo capite infidelitas eſt deterior, ſaltem
ſecundum quid, quàm omiſſio actus præcepti chari-
tatis, & quàm etiam odium Dei; quia infidelitas
auferit radicis charitatem, redditque eatenus dif-
ficiliorem eius reditum ſublata fide, quæ eſt initium
ipſius alliciens, & influens ad eiſdem actus.

Art. 4. Ex nullo inter hæc capite, nec ex eorum
omnium aggregatione malitiæ peccati lethalis eſt
ſimpliciter infinita; ſed ex omnibus, & ſingulis con-
cluditur eſſe finita ſimpliciter. Imprimis enim non
priuat bono ſimpliciter infinito ſecundum ſe conſi-
derato: quia ſolus Deus eſt bonum ſimpliciter infi-
nitum, cuius ſecundum ſe priuatio eſt chimerica; &
quiduis exiſtentium, ut bonis omnibus aliis ſpoliari
poſſit, Deo tamen ſpoliari, & carere minimè poſteſt,
à cuius uidelicet influxu eſſentialiter pender. Ac
proinde cuius rei eſt eſſentiale hoc tantum bonum,
ut Deum, ac dominum habeat, à quo eſſe recipiat, &
cuius regimini ſubſit. Sed neque communicatione
Dei infinita, aut finita communicatione infinite pri-
uat peccatum. Non quidem communicatione infinita;
quia quæuis Dei communicatio ad creaturam eſt
finita, & limitata: Impeditur enim infinitas Dei im-
perfectionibus cuiuſvis creaturæ eſſentialibus, quo-
minus illi communicetur, quatenus eſt exclusus ea-
rum, & quantum ſibi communicatur; quod eſt im-
pediri, ne communicetur infinite.

Art. 5. Nec etiam finita communicatione priuat
infinite, ſiue ex parte termini priuationis, ſiue ex
parte ipſius priuationis. Nam quod ad terminum
priuationis attinet, nulla Dei communicatio amiſſi-
bilis per peccatum poſteſt habere intentionem ſim-
pliciter infinitam; quia infinita interio adheſionis,
& inclinationis ad Deum auferret libertatem pec-
candi, nec poſſet ſuperari vi reſiſtiua limitata volun-
tatis. Idem dico de infinita intentione ſuitatis, ſeu de-
biti. Quia hæc infinitas fundari non poſſet, niſi in
indignitate ſimpliciter infinita communicationis

diuinæ. Quæ dignitas ob ſimilem rationem non poſ-
ſet amitti per peccatum; eſſet enim conſtituta per
aliquam aliam infinitam coniunctionem cum Deo.
Superest duratio: quæ quia in quauis Dei communi-
catione ſemper erit cathegorematicè, ſeu actu finita,
conſequens eſt, ut nullum peccatum poſſit priuare
duratione cathegorematicè infinita vilius communi-
cationis diuinæ; eadem uerò, quatenus eſt in poten-
tia, priuare nihil poſteſt: Quia poſſibilitas rerum eſt
neceſſaria, & proſus impediſilis.

Art. 6. Clariùs excluditur infinitas ex parte ipſius
priuationis. Quia priuatio conſtituens formaliter
malitiam peccati fundatur in conuerſione, & adhe-
ſione ad bonum creatum, ac proinde finitum, & limi-
tatum, & ſimul auertens à Deo; idèoque contem-
ptibile æſtimatione, & amore Dei. Deinde non com-
municatur infinite ſubiecto, quia non communica-
tur illi per identitatem, ſed per phyſicam vnionem,
ſicut aliæ formæ communicationis finitæ. Denique
eſt de eſſentia peccati, ſicut cuiuſvis alterius priua-
tionis, ut relinquat in ſuo ſubiecto aliquam capaci-
tatem, & habilitatem ad formam oppoſitam, quæ
uidelicet capacitas, & habilitas eſt identificata cum
ſubiecto; Eadem uerò eſt aliqua poſſibilitas, ſiue pro-
xima, ſiue remota, redeundi ad bonum amiſſum. Non
ergo in eſt peccato infinita vis impediendi regressum
ad gratiam, ſed limitatur per aliquam eius regressus
poſſibilitatem neceſſariò permanentem poſt pecca-
tum. Ex omnibus igitur capitibus malitiæ peccati
eſt ſimpliciter finita.

Art. 7. Accedit, oſtenſa limitatione malitiæ pec-
cati quoad aliquid eorum, quæ ſingillatim expenſa
ſunt, eò ipſo concludi limitationem eius quoad cæ-
tera omnia. Quia quæ ſe tenent ex parte termini
priuationis, & ex parte ipſius priuationis, ſunt inti-
cem correlatiua, & mutuo dependent quoad augmen-
tum, & diminutionem. Vtrumvis autem eorum eſt
limitatum quoad omnia ſua prædicata, ſi eſt limita-
tum quoad aliquod ſuum prædicatum; Quia infinitum
coherere cum finito per identitatem minimè
poſteſt. Quæ præterea ratione conuincitur, perperam
examinari, nedum aſſeri infinitatem malitiæ peccati
ſub vna aliqua formalitate, ſuppoſito illam eſſe fi-
nitam ſecundum aliquam aliam formalitatem; maxi-
mè cum tota malitiæ peccati, certè quæ præcipua eſt,
& de cuius infinitate dubitari aliquatè poſteſt, tota
indiuifiſibiliter, & vniſormiter fundetur in vnica ra-
dice auerſionis à Deo.

Art. 1. Ad 1. Non ita creſcit oſſenſa ex dignitate
oſſenſi, & vilitate oſſendentis, ut tanta ſit malitiæ
oſſenſa, quanta eſt bonitas eius dignitatis, ſiue ſe-
cundum ſe, ſiue ut comparata cum ea vilitate. Quia
oſſenſa non priuat oſſenſum ſua dignitate, ſeu abſo-
luta, ſeu comparatiua, ſed eo ſolum cultu, & hono-
re, qui ipſi debetur ratione talis dignitatis. Mani-
feſtum uerò eſt non in eſſe tantam bonitatem honori,
quanta in eſt dignitati honoris: Melius enim eſt eſſe
dignum honore, quàm honorari. Dictum autem eſt
meſſuram malitiæ eſſe bonitatem, qua priuat. Verum
quia honor, & cultus vnicuique debitus, ac dicens eò
eſt maior, quo maior eſt cuiuſque dignitas, tum abſo-
luta, tum maximè comparatiua; inde eſt ut malitiæ
oſſenſa creſcat cum proportionem quadam, infra ta-
men æqualitatem, iuxta dignitatem oſſenſi, & vi-
litate oſſendentis. Quare malitiæ oſſenſa contra
Deum eſt quidem maior, quàm malitiæ cuiuſlibet
alterius oſſenſa, & participat genus quoddam infi-
nitatis ex termino infinito, non tamen eſt ſimpliciter
infinita, quia non eſt æqualis bonitati dignitatis
diuinæ, nec vlli bonitati ſimpliciter infinitæ, ſed ſoli
bonitati honoris, & cultus quatenus debiti Deo à
creatura, uti exponetur quæſtione ſequenti. Conſtat
enim

enim interim eam bonitatem non posse esse simpliciter infinitam.

Art. 2. Iam argumentum calculatorium habet instantiam in cognitione Dei abstractiua, & intuitiua, inque eiusdem dilectione. Absolutè dicitur eiusmodi actuum, & obiectorum proportionalitatem non esse arithmetica, sed geometrica; eamque non solum irrationalem, in qua per nullam alterutrum extremi additionem, aut diminutionem perueniri potest ad constituendam æqualitatem cum altero extremo; sed præterea esse metaphoricam, & similitudinariam tantum, cum ventum fuerit ad infinitatem simpliciter vnus extremi, quod videlicet nec æquari, nec excedi potest ab altero extremo vtcunque, & quotiescunque replicato, ac multiplicato. Igitur ea argumentatio est inutilis, cum agitur de actibus nostris circa Deum; Idque patet specialiter in re præfenti; Quia rationem offensæ auget dignitas offensis, non vt est in se; sed quatenus apparet in cognitione offendentis. Cognitio autem Dei est valde imperfecta, & limitata in peccatore.

Art. 1. Ad 2. Quæ adducuntur pro infinitate simpliciter pœnæ peccati lethalis, sunt insufficientia. Primum enim duratio eius tantum syncategorematicè est infinita, & qua parte existit actu, semper erit finita; qua verò parte adhuc erit in potentia, nondum habebit rationem pœnæ simpliciter, sed tantum secundum quid. Vnde non subsistit comparatio cum pœna infinitè intensâ; quia hæc tota simul foret in actu.

Art. 2. Falsum deinde est Deum non posse infligere pro vnoquoque peccato totam pœnam, quæ ei debetur, & cuius peccator est dignus; nec constituere æqualitatem proportionis inter vnumquodque delictum secundum se, & eius supplicium. Inde enim fieret dari in peccato dignitatem mali chymerici, hoc est, maioris omni possibili, & Deum non posse omnino iuste iudicare, nec exequi per se in suo iudicio, quod præcipit aliis iudicibus Deuter. 25. 7. *Iuxta mensuram delicti erit, & plagarum modus*; & Apocal. 18. 7. *Quantum glorificauit se, & in deliciis fuit, tantum date ei tormentum, & luctum*. Quare quod communiter, & verè dicitur: Deum punire citra condignum, & præmiare vltra condignum, ex eo præcisè verificatur vniuersaliter, quia plus est mali in peccato, quam in pœna peccati; & è conuerso plus boni in præmio, quam in merito. Quod autem nullum aliud malum possit esse æquale peccato, prouenit non ex infinitate eius, sed quia constituit supremum genus malitiæ. Rursus nullum peccatum priuat summo, & infinito bono secundum se, sed vt communicabili creaturæ, cui non nisi finitè ac limitate communicabile est.

Art. 3. Denique annihilatio, & negatio existentia hominis quoad omnes suas partes, quatenus eidem noceua, est quid finitum, ac limitatum; quia priuat bono finito; & malum non potest esse maius bono, quo priuat. De creatione alia est ratio: quia negatio prout ad illam comparata, præter existentiam rei creandæ, excludit omnem eius habilitatem, etiam extrinsecam ad existendum exigitiuam vtcunque, & adiutricem, vt existat; qui est modus quidam non essendi infinitus, nihil differens à negatione existentia chymeræ, si consideretur absolute extra virtutem Dei infinitam.

Ad 3. Non est de ratione peccati grauis, vt intendat Deum non esse absolute, aut non esse finem rerum omnium, sed solum, vt priuet illum exercitio vltimi finis respectu peccatorum, dum elicit talem actum, quod exercitium est bonum finitum. Sed nec actus intendens destructionem Dei secundum se, habet propterea malitiam simpliciter infinitam; Quia

R. P. de Esparza Curs. Theol. Thom. II.

limitatur à præuia cognitione imperfectissima boni, cui opponitur. Quantitas enim malitiæ actus dependet à qualitate cognitionis boni, cui opponitur; & à peruatione mali, quod potest induci per talem actum, siue sequatur re ipsa, siue non sequatur euentus intentus.

Ad 4. Peccatum non solum graue, sed etiam leue, est omnino ineligibile prudenter, non ob infinitatem malitiæ, quæ certe non inest veniali, sed quia discordat à voluntate diuina, quæ est regula omnis prudentis electionis; Et quia nullum verum ac æternum bonum, aut conferens ad æternum bonum, hoc est, absolute præponderans suo contradictorio, potest induci peccati commissione, aut impediri eius omissione, tam secundum se, quam secundum omne æquiualens, ac superabundans respectu eiusdem boni. Deinde infinitas simpliciter est contra conceptum essentialem ineligibilitatis realis, & cuiuslibet alterius prædicati realis negatiui. Quia nullum prædicatum reale negatiuum est exclusiuum boni simpliciter infiniti, vt infiniti; quod videlicet est ens necessarium, & indistinctum à Deo; Atque specialiter ineligibilitas dicitur per exclusionem boni eligibilis, de cuius essentia est, vt habeat rationem mediæ, ac proinde, vt sit bonum finitum, cum quod infinitum est, habeat rationem finis vltimi.

Ad 5. Bono infinito non compensatur peccatum ad æqualitatem, sed superabundanter, vt dicitur q. 1. r. Quod non contingeret si peccatum contineret incompenabilitatem in se intrinsecè infinitam. Quare negatur suppositum argumenti; nempe quod peccatum sit compensabile ad æqualitatem.

QVÆSTIO IX.

Vtrum pura creatura possit satisfacere ad æqualitatem pro peccato lethali?

VIdetur posse. 1. Quia vno finito sæpius replicato, & facta additione sine fine, potest constitui æqualitas, immo, & excessus respectu alterius finiti, eadem ratione, qua quodlibet finitum finitis ablationibus finitur, vt dicitur 3. Phys. cap. 6. Nempe inæqualitas inter duo extrema finita est finita, & minuitur, id est, aufertur pars eius facta quauis additione ad extremum minus. Malitia autem peccati lethalis est finita, vt dictum est quæst. præcedenti, & opera satisfactoria puræ creaturæ possunt augeri sine fine, quoad intensionem, & multitudinem. Ergo potest perueniri ad æqualitatem; immo & ad excessum eius malitiæ.

2. Qui reddit quantum abstulit, satisfacit ad æqualitatem pro iniuria. Sed purus homo potest diligendo Deum super omnia reddere illi quantum abstulit per peccatum; nempe rationem vltimi finis, & prælationem respectu rerum omnium creaturarum cum auersione ab illis, & conuersione ad ipsum; quæ sola auferuntur per peccatum. Ergo potest satisfacere ad æqualitatem.

3. Obsequium delictuum offensæ, & impossibile cum odio, ira, & iure offensis ad vindictam, est æqualis satisfactio pro offensa: Qui enim id præstat, per quod exstinguitur debitum, omnino satisfacisse putatur. Cum repugnet superesse nihilominus aliquid pro quo alterius satisfaciatur: Dilectio autem Dei super omnia est eiusmodi obsequium. Quia Deus diligentes se diligit ex 8. Prouerb. 17. Et repugnat dilectum à Deo, dignumque amore eius, ob perfectionem sibi inhærentem, simul esse peccatorem, infensum Deo, & obnoxium iuri ipsius ad vindictam.

T 3

4. Æstima